

Perspectief 5 — Existentiële / Zingeving

De vraag die nooit helemaal verdwijnt

Versie 1.0 · 24 januari 2026 · Nederlands · Leestijd: 2 min. · © Niels van den Hoek

Context: Dit is één van meerdere perspectieven binnen Project AIAS. Voor de volledige achtergrond wordt aangeraden eerst het manifest te lezen.

Project AIAS verkent de maatschappelijke, organisatorische en menselijke impact van kunstmatige intelligentie.

Inhoudsopgave

1. Waar dit perspectief over gaat
2. Wat er zichtbaar wordt
3. Spanningsvelden die ontstaan
4. Plaats binnen AIAS
5. Voorbeeld — Individu in een technologisch landschap

1. Waar dit perspectief over gaat

Dit perspectief kijkt naar zingeving in een wereld waarin mens en machine steeds nauwer met elkaar verbonden zijn. Wanneer systemen meedenken, ondersteunen en soms zelfs voorspellen, verandert niet alleen hoe we handelen, maar ook hoe we betekenis toekennen aan wat we doen en wie we zijn.

2. Wat er zichtbaar wordt

Wanneer technologie dieper verweven raakt met menselijk handelen, verschuift zingeving op een aantal manieren:

- Zekerheden over identiteit worden minder vanzelfsprekend;
- Betekenis verschuift van rol naar relatie;
- Autonomie wordt herijkt in plaats van verloren;
- Keuzes krijgen meer gewicht dan prestaties;
- Stilte en twijfel krijgen opnieuw waarde;
- Niet alles wat kan, hoeft betekenisvol te zijn.

Zingeving wordt daarmee minder extern bepaald en meer innerlijk bevraagd.

3. Spanningsvelden die ontstaan

Deze verschuiving roept vragen op die niet opgelost hoeven te worden:

1. Wat betekent het om mens te zijn in een mens-machine continuüm?
2. Waar ontleen we betekenis wanneer rollen vervagen?
3. Kan technologie ondersteunen zonder richting te bepalen?
4. Hoe verhouden eindigheid en continuïteit zich tot elkaar?

Hier ontstaat spanning tussen vooruitgang en betekenis, tussen kunnen en willen.

4. Plaats binnen AIAS

Binnen AIAS wordt zingeving niet gezien als iets dat kan worden ontworpen of geautomatiseerd. Dit perspectief maakt zichtbaar dat juist waar systemen krachtiger worden, de vraag naar betekenis persoonlijker wordt.

AIAS erkent dat niet alles wat waardevol is, meetbaar of optimaliseerbaar hoeft te zijn. Het laat ruimte voor twijfel, voor niet-weten en voor keuzes die niet voortkomen uit efficiëntie, maar uit overtuiging.

5. Voorbeeld — Individu in een technologisch landschap

In een wereld waarin systemen ondersteunen bij leren, werken en beslissen, wordt het individu minder gedefinieerd door wat hij doet, en meer door hoe hij zich verhoudt tot keuzes. Mensen die betekenisvol willen leven, zoeken niet naar maximale ondersteuning, maar naar ruimte om zelf richting te bepalen.

Zingeving ontstaat dan niet door technologie te volgen of te vermijden, maar door bewust te kiezen hoe zij onderdeel wordt van het eigen leven.

Zingeving verdwijnt niet in een technologische wereld. Zij verplaatst zich naar de vraag waarom we kiezen wat we kiezen.

